

Tutanj sa paluba

Zabilježeno na gađanju koje se pamti

Razarač je kao nožem rezao nepokretnu pučinu što se tromo izvalila pred pramcem. Sunce blješti. Ni daška vjetra. Uobičajena, već toliko puta viđena slika. Na brodu se, izuzev potmulog hoda turbina, ne čuje ništa drugo. Cijevi oruđa, rekao bi čovjek, mrtvo strše, čekaju kao da osluškuju. I da nije šljemova i bešumnih pokreta artiljerijskih radarskih antena, sve bi to potvrđivalo zaključak da se radi o sasvim običnoj rutinskoj vožnji, bez posebnih zadataka.

A nije bilo tako.

Površan je utisak varao došljaka.

Za nekoliko minuta trebalo je početi artiljerijsko gađanje. Ako se taj svojevrsni spektakl na otvorenom moru, koji potsjeća na scene sa filmskog platna, samo što se ovdje radi o stvarnoj vatri, posmatra prvi ili drugi put, onda zaista ostavlja upečatljiv dojam. No, ako sve to gledate peti, osmi, ili tko zna koji put, teško je reći da ćete doživjeti i vidjeti nešto posebno uzbuđujuće, pa čak ni novo.

Ipak, ono što su tog prijepodneva postigle posade razarača »Pula« i »Split«, na završetku višednevnih veoma naporan vježbi pomorskih snaga, bilo je besumnije nešto što se pamti. Jer, to su rekli čak i sami artiljerici. A ako oni, premda malo poslovično samouvjereni i hvalisavi, kažu da nešto treba pamtili, onda je to stvarno tako. Naime, stara je stvar, da kod njih nema »filozofiranja«: ovako ili onako. Sredine nema. Pa sad, kaže, da, vidimo... Tko će i kako će...

NA ISTOJ »NOTNOJ« VISINI

Spomenusmo — uslovi idealni. Prethodna obuka najskromnije rečeno solidna. Gađanja u prosjeku vrlo dobra. Ovo je trebao biti kraj na istoj »notnoj« visini. Poručnik bojnog broda Jordan Stanković, komandir artiljerijskog odreda na »Puli« odista nije imao razloga za zabrinutost. Koliko je pak vjerovao svojim ljudima i njihovoj umješnosti — svakako zna najbolje on sam. Njegov miran sonoran glas morao je onim sugestivnim prizvukom smiriti i najmlađeg, i najuznemirenijeg.

Ugao se sve više primicao onoj najpovoljnijoj brojci a u njegovom glasu počelo je iskriti tek naslućujuće uzbuđenje koje čak ni pucketanje u brodskim zvučnicima nije moglo prikriti. Cijevi, pokrenute i spremne, bezglasno su opisivale zajedničke lukove prateći njegove komande.

— Još malo, samo još malo, Stefane... Kud gledaš, Stefane — poluglasno je, za sebe, mrmljao prvi nišandžija na topu dva, mornar Jordan Šfkarov. — Pobogu, popravi malo, Stefane, daj...

A Stefan Rafai, onaj na drugom sjedištu u zbijenom prostoru pramčane kule, samo je još više stisnuo oči, namrštio se, jagodice mu se zategle. Dodavola, što hoće, pa kud gleda, kao da su prvi put za nišanskim spravama. Uostalom, valjda vidi da prati koliko najbolje može hod kazaljki centralno usmjeren sa direktora. Koliko su puta oni tako... Eh... Istini za volju, bilo je i loših dana, i lupanja šakom o tvrdokorni oklop, i malodušnosti, ali... Treba li o tome govoriti? Sada kad je sasvim normalno da komandant od njih očekuje u najgorem slučaju vrlo dobre pogotke. To on onako...

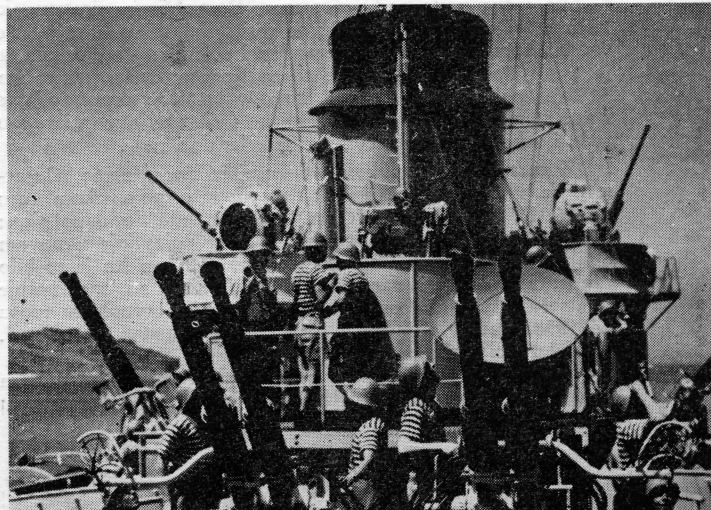
— He, danas... — žmirka veselo Živojin, — danas nema brige.

Stari majstorj svoga posla. A Živojin je punilac. I »kontinentalac« kao skoro svi, ali prava mornarčina. Tko, veli, tvrdi da mi to nemožemo ako smo odozgo?...

Artiljerijski zig-zag. Brzo očitavanje uglova, treperenje glasa u membranama zvučnika. Pola milje pred pramcem »Split« se obavio ognjem i dimom. Impresivna slika. Daleki vodoskoci označavaju da granate bespoštedno riju nekakav tamo Bijelac, otočić goli, pusti, usamljeni.

— Polupancirnom!...

Upotreba ratnih brodova u suvremenim dejstvima postaje sve složenija uslijed veoma brzog razvika novih borbenih sredstava. Zbog toga se od posada traži da izvanredno rukuju naoružanjem i tehničkim sredstvima. Tome cilju podređena je obuka na našim ratnim brodovima. Na slici: Obuka na automatskim protivavionskim topovima na razaraču

Pa — vjerujte — od tuda, otrpilike, posmatrač više nema što pričati. Da ta grmljavina, tresak, bljeskovi, dim, vatra, smrad, zveket zrna na metalnim kolijevkama opet ne asociiraju na nekakav kolorirani film. Ive Marinović, kome naša Nikica općejugoslavenska nije ama baš nikakav rod, nije ni stigao da začepi ono drugo, natečeno uho, a već je sve bilo gotovo. Samo su njegovi hrapavi prsti još osjećali topli dodir glatkog metala zrna koje je dodavao.

ČEMU VIŠE TRAŽITI OTOK?

— Poslužio, dobro ste radili... cilj je bio urakljen... pogoci su se jasno vidjeli... — dopire iz zvučnika. Komandirov je glas sada opet potpuno miran. On gospodari sobom. Kažu, svojevremeno je toliko zaokupio svoje ljude tim topovima da na drugo nisu ni mislili. Samo na te cijevi i automatike. I žute zvijezde koje su preotimali u obuci jedni drugima i poslije gađanja lijepili na kule.

— Vidite i sami, to su sve valjani momci. Kao i svi drugi. Teško bi bilo nekoga posebno izdvajati — kaže vodnik Đorđe Poljak, komandir topa, okupljajući nagavravljene mladiće.

— Pazi, pazi, evo pelista da nam čestitaju — oglasile se telefonista Stipan Radičev. — Prijatelju, kaži pošteno jesi li gledao onim tvojim čudom od pela — ima li kakvih rupa tamo na otoku?

— Kakve rupe — ne treba više Bijelac ni tražiti na kartama kad vi to uhvatite u ruke. Nego, tko časti danas za ručak?

PAŽNJA, PAŽNJA, GOVORI KOMANDANT...

Iduće popodne na »Splitu«. Ista slika.

— Hoće li biti dobro? Ha, tko zna, ako bude onako kako mi očekujemo... — mudro odgovaraju nišandžije protivavionskog topa broj jedan, mornari Marko Andrin i Ištvan Uram.

Ovdje je gađanje ujedno bilo, u neku ruku, i oprostajno. Za »staru vojsku«. Bilo je sve isto kao i jučer samo... Meta je danas — letjela. U zraku. U obliku takozvanog »rukavca« za repom mlažnjaka.

— Pažnja, pažnja, govori komandant... Za nekoliko minuta otpočet ćemo gađanje zračnih ciljeva... Skrećem pažnju da je vrijeme gađanja veoma kratko s obzirom na veliku brzinu aviona... Kapetan korvete Drago Štok odmaknuo je mikrofoni, malo zaturio šljem i zagledao se u mlaznog lovca koji je upravo zadnji put nadlijetao »Pulu« u brazdi. Rukavac i mlažnjak nisu nimalo jednostavna stvar — to u hipu zbrise nad brodom dok se čovjek i ne snađe. A treba pogoditi, jasno. Momci poručnika fregate Pere Šimca su dobri, ali...

Preskočit ćemo »pucjavu«. To je bio pravi urnebes. Krkljanac vatre, štektanja, dima, sijevanja, ljuljanja palube, oštrog vonja barutnih plinova. Probuđene cijevi su tek progovorile, a brodom se odjednom zaorio spontan, dug, grlen poklič koji je prihvatila pučina. To, doduše nije predviđeno nikakvim pravilima i propisima, ali bilo je to istovremeno i hura, i bravo, i tko zna što sve ne, sve što se od srca otrglo sa svačijih usta.

— Jer meta više nije postojala. Avion je fujuknuo nad brodom i izgubio se, a s desne strane, u zraku, ostala su lebdjeti samo tri žuto-crna oblačića, posljednji trag zaprepašćujućom gustinom vatre svih oruđa otkinutog i uništenog rukavca. Samo u jednom, prvom naletu.

— Pohvaljujem cijelu posadu za postignut odličan uspjeh čuo se neskriveno uzbuđen komandantov glas. — Čestitam... To je podjednaka zasluga svijui, vas za topovima, onih u mašini, kormilarnici. Hvala čitavoj posadi...

Trenutak poslije jedine komande u gađanju, koja je glasila: »Prekini gađanje«, jer se gađati više nije imalo što, počele su stizati čestitke — brodova u koloni, komandanta diviziona, eskadre...

Šljemovi su uz poklike ponovo poletjeli u zrak.

Tad su se miroljubivo javili zvučnici: »Stolni redari naprijed. Stolni redari nap...«.

Sumrak je krupnjao nad horizontom.

Artiljerci su, zabacivši kape na pocrnjele izbrazdane potiljke, umašćenim rukama složno »gladili« cijevi. Bile su još vruće.